

Pěstounská péče v SOS dětské vesničce versus pěstounská péče

Romana Suchánková, DiS.

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Romana SUCHÁNKOVÁ, DiS.**

Osobní číslo: **H108286**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Pěstounská péče v SOS dětské vesničce versus
pěstounská péče**

Zásady pro vypracování:

Zvolené téma bude zpracováno dle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkumu v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně dle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím práce bude práce zaměřena:

- na rozdíly mezi pěstounskou péčí v SOS dětské vesničce a pěstounské péčí;
- na hledání odpovědi na otázku, jaké má pěstounská péče v SOS dětské vesničce a pěstounská péče klasická výhody a nevýhody;
- na možnosti řešení, jak může sociální pedagogika ovlivnit podmínky pro tyto formy pěstounské péče.

Součástí práce bude výzkum (event. drobný sociologický výzkum) zaměřený na zjištění jak probíhá pěstounská péče v obou těchto typech (věkové, vzdělání pěstounů..).

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Archerová, C. *Dítě v náhradní rodině*. Praha: Portál, 2001.

Matějček, Z. *Dítě a rodina*. Praha: SPN, 1992.

Matějček, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999.

Matějček, Z., Dytrych, Z. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999.

Matějček, Z. a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002.

Matějček, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002.

Novotná, V., Štastný, J. *Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti*. Praha: MPSV, 2000.

Novotná, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Praha: Linde, 2000.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001.

Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zezulová, D. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012.

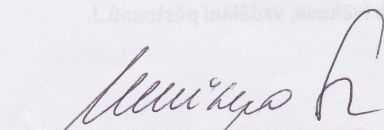
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková**

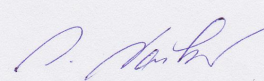
Datum zadání bakalářské práce: **16. března 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

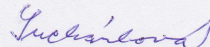
Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Romana Suchánková, DiS.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 24. 4. 2013

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené zájemcem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je v nově problematice péče v SOS detské vesnici a péči klasické. Práce pojednává o náhradní rodinné péči a dále se podrobněji vnuje péči v SOS detské vesnici.

Práce se snaží porovnat obě formy péče a najít jejich výhody i nevýhody.

V praktické části jsem si zvolila metodologii a provedla rozhovory s péčičkami v SOS detské vesnici a páry.

Klíčová slova:

Péčička, matka, páry, péče v SOS detské vesnici, péče klasická, SOS detská vesnice, dávky péče.

ABSTRACT

Bachelor thesis is devoted to the issue of foster care in the SOS Children's Village and traditional foster care. The work deals with foster care and is further discussed in foster care in the SOS Children's Village.

The work tries to compare the two forms of foster care and find their advantages and disadvantages.

In the practical part I have chosen methodology and conducted interviews with a foster mother in the SOS Children's Village and foster couples.

Keywords:

Foster, mother, foster couples, foster care in SOS Children's Village, foster care classic, SOS Children's Villages, foster care benefits.

Pod kování

Děkuji své vedoucí práce paní PhDr. Mgr. Zdeňce Vaňkové za uflite nou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytla p í zpracování mé bakalá ské práce.

Také bych cht ěla pod kovat svému p íteli Ji ímu Hronovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl p í vypracování mé bakalá ské práce, a které si velmi váflím.

Romana Suchánková

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ÁST	12
1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉ E	13
1.1.1 OSVOJENÍ (ADOPCE)	14
1.1.2 P STOUNSKÁ PÉ E	16
1.1.3 SV ENÍ DÍT TE DO VÝCHOVY JINÉ OSOB NEŽ RODI I	21
1.1.4 PORU NICTVÍ	21
1.2 NÁHRADNÍ VÝCHOVNÁ PÉ E	22
1.3 NÁHRADNÍ RODINA	23
1.4 RODI OVSKÁ ZODPOV D NOST	23
2 P STOUNSKÁ PÉ E V SOS D TSKÉ VESNÍ CE	25
2.1.1 HISTORIE SDRUŽENÍ SOS D TSKÝCH VESNÍ EK	25
2.1.2 ZAKLADATEL SDRUŽENÍ SOS D TSKÝCH VESNÍ EK	27
2.1.3 KDO SE M Ě STÁT P STOUNKOU	28
2.1.4 TKOLENÍ A VZD LÁVÁNÍ MATEK P STOUNEK	28
2.1.5 D TISV ENÉ DO P STOUNSKÉ PÉ E VE VESNÍ CE	29
2.1.6 TZV. KOMUNITY	30
2.1.7 MUŽI V SOS D TSKÉ VESNÍ CE	30
2.1.8 ODCHOD D TÍ Z SOS VESNÍ KY	31
3 PSYCHOLOGICKÉ HLEDISKO P STOUNSKÉ PÉ E	32
3.1.1 SKUPINOVÁ P STOUNSKÁ PÉ E VE ZVLÁŠTNÍCH ZA ÍZENÍCH	32
4 DÁVKY P STOUNSKÉ PÉ E	33
4.1 P ÍSP VEK NA ÚHRADU POT EB DÍT TE	33
4.2 P ÍSP VEK P I UKON ENÍ P STOUNSKÉ PÉ E	34
4.3 ODM NA P STOUNA	34
4.4 P ÍSP VEK P IP EVZETÍ DÍT TE	35
4.5 P ÍSP VEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZDILA	36
II PRAKTICKÁ ÁST	37
5 METODOLOGIE	38
5.1 METODA VÝZKUMU	38
5.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	40
5.3 METODA SB RU DAT	40
5.3.1 NÁSTROJ SB RU DAT	40
5.3.2 ROZHOVORY	41
5.3.3 NÁRO NOST VÝZKUMU A MÍSTNÍ VYMEZENÍ VÝZKUMU	42
5.3.4 PR B H ROZHOVORU	42
6 POPULACE A VZOREK	44
6.1 VÝB R POPULACE	44
6.1.1 CÍLOVÁ POPULACE	44
6.2 VÝB R VZORKU	44
7 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O KP	45

8	INTERPRETACE DAT	49
8.1	MOTIVACE	49
8.2	P ÍPRAVA P STOUNEK NA VÝKON P STOUNSKÉ PÉ E	51
8.3	BYDLENÍ	53
8.3.1	1) BYDLENÍ V DOME KU VE VESNI CE	53
8.3.2	2) BYDLENÍ PRO ODCHÁZEJÍCÍ D TI Z VESNI KY	53
8.4	INFORMACE O D TECH	55
8.5	ROMSKÁ IDENTITA	56
8.6	ODBORNÁ LITERATURA	57
8.7	PSYCHOTERAPEUTICKÁ POMOC A SUPERVIZE	59
8.7.1	PSYCHOTERAPEUTICKÁ POMOC.....	59
8.7.2	SUPERVIZE.....	59
8.8	POMOC TET	60
8.9	DOVOLENÁ	61
ZÁV R		63
SEZNAM POUĚITÝCH SYMBOL A ZKRATEK		66
SEZNAM POUĚITÉ LITERATURY		67
SEZNAM OBRÁZK		69
SEZNAM TABULEK		70
SEZNAM P ÍLOH		71

ÚVOD

Přistoupskou péčí (dále jen PP) máme za úkol do systému náhradní rodinné péče. V tomto systému má významné postavení, protože nahrazuje rodičovskou výchovu dítětem, kterým není s dlouhodobých péčí zajištěná výchova biologickými rodiči.

Umístění dítěte do PP má své biologické rodiče, ale ti byli z různých důvodů omezeni nebo zbaveni svých rodičovských práv.

V České republice existují zatím dva druhy PP, a to přistoupská péče, která se označuje jako klasická a PP vykonávaná ve zvláštním zařízení.

Prvním typem PP je klasická, kde dítě je umístěno do rodiny v rámci jednotlivce či manželského páru. Tato PP se nejvíce podobá přirozenému prostředí rodiny, tedy rodiče a dítě.

Druhým typem je PP vykonávaná ve zvláštním zařízení známá pod názvem SOS dětská vesnička. Název zkratky SOS nepochází z anglického *save our souls* (zachraň naše duše), známého signálu nouze, ale z latinského *Societas socialis*, tedy sociální společnosti.

Přistoupskou péčí v SOS dětské vesničce vykonává matka-přistoupka (méně často její manželský pár), která stojí v čele rodiny.

Rodinu tvoří matka-přistoupka (popř. manželský pár) a děti (sourozenecká skupina).

Obecně platí, že každá přistoupka bude mít ve své péči alespoň jedno dítě (sourozence), přičemž celkový počet dětí nepřesáhne hranici čtrnácti.

Výjimkou je přijetí většího počtu biologických sourozenců do péče jedné přistoupky.

SOS dětská vesnička usiluje o to, aby se šumleň vytvořené rodiny v dětské vesničce co nejvíce podobaly běžným rodinám. Každá přistoupka bydlí v samostatném domě, který tvoří dětskou vesničku. Ve vesničce je postaveno hřiště a prolézačky, kde si mohou hrát děti z vesničky spolu s dětmi z okolí. Ve vesničce mohou mít děti své domácí mazlíčky (psy, kočky, morčata, křečky apod.).

Přistoupka má možnost vyžádat pomoc tet, pokud potřebuje na nějakou dobu odjet z SOS dětské vesničky (např. z důvodu dovolené). Tety přistoupku zastupují v situacích běžného života, zajišťují péči a výchovu o děti do doby, než se přistoupka zase do vesničky vrátí.

Cílem mé bakalářské práce je porovnat oba typy p stounské pé e, tj. p stounské pé e v SOS d tské vesni ce a p stounské pé e klasické a p itom najít v obou typech p stounské pé e výhody a nevýhody.

Výzkumná otázka zní: Jaké je zázemí p stouna co nejvíce pot ebují p stouni v obou typech p stounské pé e (m flu zahrnout i charakteristiku p stoun a rozdíly, které p iná-í oba typy PP).

V teoretické ásti vymezím základní pojmy a pr b hy p stounské pé e v obou typech PP, zam ím se na psychologický pohled na PP ve vesni ce, vysv tlím indikaci PP a vn j-í faktory ovliv ující PP a budu se snažit upozornit na úskalí PP, které p stouni zažívají.

V praktické ásti vysv tluji typ svého výzkumu a metodu sb ru dat, kterou jsme pouflila. Pro svou BP jsem si vybrala kvalitativní výzkum, protože pro kvalitativní výzkum bych nem la dostatek konverza ních partner a chci jít svým zkoumáním do hloubky. Nejd íve jsem popsala metodologii, kde jsem vymezila rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem, dále jsem stanovila cíl své záv re né práce, popsala metodu sb ru dat. Získaná data jsem následn vyhodnotila.

I. TEORETICKÁ ÁST

1 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Náhradní rodinnou péčí vymezuje Pedagogický slovník. *ŠNem fle-li dít vyr stat ve své p irozené rodin , zasahuje v zájmu blaha dít te stát. Jde zejména o p ípady, kdy rodi e nejsou schopni i ochotni dít vychovávat (nap . dít je odebráno z rodiny soudem) nebo dojde ke ztrát rodi í (nap . dít osi í nebo je opu-t no).*¹

Náhradní rodinná pé e je forma pé e o dít , kdy je dít vychováváno náhradními rodi í v prost edí, které se nejvíce p iblífuje fivotu v p irozené rodin :

Nejvýznamn j-í náhradní rodinnou pé í je u nás zejména adopce a p stounská pé e.¹

Náhradní rodinná pé e je poskytována d ítem bez rodiny, nebo d ítem, které nemohou být z r zných d ívod vychovávány ve své vlastní rodin . Dává d ítem mořnost vyr stat v p irozeném rodinném prost edí, které na rozdíl od ústavní pé e má pozitivní vliv na jejich psychomotorický a psychický vývoj.

Jednotlivé formy náhradní rodinné pé e jsou osvojení (adopce) , p stounská pé e, sv ení dít te do výchovy jiného ob ana a poru nictví. Uvedené formy náhradní rodinné pé e jsou ustanoveny v zákon .²

Náhradní rodinná pé e se v eské republice uskute uje ve t ech právních typech, kterými jsou adopce (tj. osvojením), p stounská pé e nebo poru nictví. Umis ování d ítí do náhradní rodinné pé e je u nás mořné od roku 1963, kdy byl vydán zákon o rodin , která se tímto znovu uvedla na první místo mezi výchovnými institucemi.

Dle zákona . 94/1963 Sb., ve zn ní pozd j-ích p edpis , za kařdé dít zodpovídá jeho zákonný zástupce, kterým je zpravidla rodi í. Pokud dít nemá zákonného zástupce alespo v jednom rodi í, ustanoví soud dít í opatrovníka.³

---

¹ Mat j ek. Z., a kol., 1999:31

² Zákon . 94/1963 Sb., o rodin , ve zn ní pozd j-ích p edpis

Zákon . 359/1999 Sb., o sociáln právní ochran d ítí, ve zn ní pozd j-ích p edpis

Zákon . 117/1995 Sb., o státní sociální podpo e, ve zn ní pozd j-ích p edpis

1.1.1 Osvojení (adopce)

Osvojení je synonymum pro adopci. Podle zákona o rodině je cílem osvojení založit mezi osvojitelem a osvojencem takový právní vztah jako mezi rodiči a dětmi a vytvořit osvojenému dítěti stabilní a harmonický domov.⁴

Podle Bubleové (2002) byl význam slova adopce proveden švyvoliti dítěti byly svými novými rodiči vyvoleny. Dnes je tomu naopak a noví rodiče, kteří jsou vybíráni pro opuštěné dítě.

Osvojení představuje nejdokonalejší formu náhradní rodinné péče, která se nejvíce podobá a přibližuje prostředí v biologické rodině. Motivem osvojitelů je snaha o doplnění své rodiny a touha po rodičovství, a proto i jejich nároky na osvojované dítě bývají vysoké.⁵

Podle mne, zvýšené nároky osvojitelů na osvojené dítě souvisí s jejich představou o tom, jak by jejich dítě mělo vypadat. Tyto představy jsou často nadhodnocené a nepřiměřené.

Osvojením přijímají manželé i jednotlivci opuštěné nepokrevní dítě za vlastní.

Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem podobný vztah jaký je mezi rodičem a dítětem. Osvojitelé mají práva a povinnosti, která tvoří souhrn rodičovské zodpovědnosti.⁶

Osvojením vzniká přibuzenský vztah mezi osvojencem a přibuznými osvojitele.⁷

Osvojení nahrazuje nezletilému dítěti chybějící stabilní rodinné prostředí, poskytl výchovou, péči a láskou, ale zároveň osvojení poskytl i k naplnění smyslu života na

---

³ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

⁴ Pedagogický slovník, 2001:150

⁵ Matějček, Z., a kol., 1999:14

⁶ Matějček, Z., a kol., 2002:33

⁷ Matějček, Z., a kol., 2002:33

stran osvojitel .⁸

Osvojení upravuje zákon . 94/1963 Sb., o rodin , ve zn ní pozd jích p edpis . Osvojit lze pouze nezletilé dít (do 18ti let), jehož zákonný zástupce dá k osvojení souhlas. Tento souhlas rodi není nutný v p ípad , kdy rodi e soustavn neprojevovali zájem o dít , z ekli se dít te nebo byli zbaveni rodi ovské zodpov dnosti (nap . p i nevyhovující výchov , která ohrofluje vývoj dít te).

šBezdní manfelé zpravidla toufí adoptovat co nejmen-í dít , pokud mohno v kojeneckém v ku. Bezdní manfelé, kte í si adoptují dít , mají velký zájem o to, aby biologické rodi e byly zbaveni rodi ovských práv i rodi ovské zodpov dnosti.⁹

S tímto názorem souhlasím. V t-ina manfelských pár si p eje mít své vlastní potomky, ale pokud jim to není z r zných p í in umofln no, p ejí si adoptovat dít mlad-í jednoho roku, jehož rodi e jsou zbaveni rodi ovských práv.

Dle mého názoru si rodi e myslí, fe pro adopci je nejlépe adoptovat co nejmlad-í dít po porodu, které si nepamatuje svou šminulost. Takto p íjaté dít p íjme své adoptivní rodi e za skute né. Na druhé stran pro adoptivní rodi e je adopcí napln na touha po dít ti a jsou se svým dít tem co nejd íve po porodu.

V zákon . 94/1963 Sb., ve zn ní pozd jích p edpis se rozli-ují dva druhy osvojení, a to osvojení zru-itelné a nezru-itelné.

Osvojení zru-itelné neboli adopce 1. stupn (prosté osvojení)

P edstavuje pé i o dít , kdy práva a povinnosti p echázejí na osvojitele. V rodném listu dít te z stávají nadále uvedeni p vodní rodi e dít te. Tento druh adopce lze zru-it bu

---

⁸ Mat j ek. Z., a kol., 2002:13

⁹ Mat j ek. Z., a kol., 1999:106

na návrh osvojitele nebo na návrh osvojence. Poté co znovu obnovují práva a povinnosti mezi osvojencem a jeho p vodní rodinou.¹⁰

Osvojení nezru-itelné neboli adopce 2. stupn

Osvojení nezru-itelné je asto vyufflvané, protofe soud m fe rozhodnout o zm n zru-itelného osvojení na nezru-itelné osvojení. D vodem je fakt, fe nezru-iteln lze osvojit pouze dít star-í jednoho roku. Proto zpravidla osvojitelé podávají návrh na rozhodnutí o osvojení zru-itelné a teprve afd dít dosáhne v ku jednoho roku, fládají o zm nu osvojení na nezru-itelné. Odli-uje se od adopce zru-itelné tím, fe osvojitelé jsou zapsáni v matrice, v knize narození i v rodném listu dít te, av-ak údaje o p vodních rodi ích v matri ní m zápise z stávají; aby se dít mohlo dopátrat alespo jejich jména. Dít m fe osvojit manfelská dvojice nebo manfel/-ka rodi e dít te i osam la osoba.

Osvojení vzniká na základ soudního rozhodnutí na návrh osvojitele. Dít osvojením získává p íjmení svých osvojitel . P ed rozhodnutím soudu o osvojení musí mít budoucí osvojitel dít ve své pé i nejmén po dobu 3 m síc v tzv. preadop ní pé e. Budoucí osvojitel po tuto dobu pe uje o dít , které chce osvojit, zcela na vlastní náklady.¹¹

Osvojení má v náhradní rodinné pé i svou nezastupitelnou funkci, protofe se vztahy mezi osvojitelem a osvojencem nejvíce podobají vztah m v b flné rodin a dít získává novou rodinu, která o n ho pe uje, poskytuje mu zázemí a lásku.

1.1.2 P stounská pé e

P stounská pé e (dále jen PP) je upravena v zákon . 94/1963 Sb., o rodin a v zákon . 359/1999 Sb., o sociáln -právní ochran d tí, dále v zákon o rodin . 117/1995 Sb., o státní sociální podpo e (dávky individuální p stounské pé e) a

---

¹⁰ Mat j ek. Z., a kol., 1999:38

¹¹ Mat j ek, 1999:38

v dalších právních předpisech o sociálním zabezpečení onemocnění a dýchacích onemocnění .

Dle Matějka (2002) je PP státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte a zároveň pěstouni jsou za výkon PP odměňováni.

Pěstouni mají nárok na dávky PP, proto často celodenně pečují o děti. V této části péče o své dítě je na pěstounce. Pokud PP vykonávají pěstouni, tak manžel dochází do zaměstnání a pěstounka se stará o děti. Pěstounka, která vykonává PP sama se vzdává svého zaměstnání a doma pečují o děti.¹²

PP je vhodná pro děti žijící mimo vlastní rodinu v případech, kde aktuálně nebo trvale není možný život ve vlastní rodině ani možnost osvojení (dítě není tzv. právně volné a k osvojení nedali souhlas jeho rodiče). Dítě je umísteno do pěstounské rodiny, která je připravená dítě přijmout, starat se o něj, pečovat o něj s láskou, porozuměním a umí naplnit jeho zájmy, vývoj a potřeby. Do PP jsou umístěny děti, které nelze z důvodu zdravotního stavu či vyčerpání vku dítěte osvojit.¹³

Dítě se své péči jedinci nebo manželé mohou na základě soudního rozhodnutí. V této formě se zachovávají vztahy dítěte s jeho původní rodinou. Zákonnými zástupci dítěte svého do PP jsou jeho biologičtí rodiče, kteří mají vůči němu vyživovací povinnost. Pěstouni mohou rozhodovat o běžných věcech dítěte. U mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) fládají o souhlas zákonného zástupce dítěte, v případě rozhodnutí vydá soud. PP mohou také nahradit rodičovskou výchovu v případě, že výchova není zajišťována samotnými rodiči dítěte.¹⁴

Zákon o rodině vymezuje š Pěstounem je osoba poskytující záruku, že vede řádný život a že bude zabezpečena řádná výchova o dítě . Pěstoun je povinen o dítě osobně pečovat a spravovat jeho záležitosti v běžných věcech.¹⁵

Zákon o rodině upravuje, že pěstounem se může stát občan, který má osobní předpoklady, tím se rozumí zejména morální a zdravotní pro zajištění řádné výchovy

---

¹² Zákon o rodině § 45a

¹³ Zákon o rodině § 45a

¹⁴ Matějka ek. Z., a kol., 2002:16

¹⁵ Zákon o rodině § 45a odst. 1

dítě a žije s ním společně s jeho rodinou, zároveň bude PP vykonávat ke prospěchu dítěte.

Dále zákon o rodině stanoví, že PP je chápána jako dočasné opatření, které končí nejpozději zletilostí dítěte. PP je vhodnou péčí hlavně dítěm, které nejsou tzv. právně volné, tj. mají rodiče, kteří nejsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti.

Štátním cílem PP je poskytnout náhradní rodinné prostředí dítěm v případech, kdy nemohou vyrůstat ve vlastní rodině a ústavní péče narušuje jejich vývoj a nemohou být z různých důvodů (právních, zdravotních, sociálních apod.) svěřeny do osvojení.¹⁶

PP se dělí na individuální a skupinovou.

1) Pěstounská péče individuální

PP individuální je zaměřena hlavně na porozumění dítěti a poskytnutí výchovy jeho osobnosti. Tento svazek nemusí být definitivní, protože u PP se předpokládá, že dítě svěřeno do PP, se bude moci po nějaké době opět vrátit do své původní rodiny. Pěstouni mohou přijímat do své péče postižené dítě nebo dítě s problematickou vývojovou prognózou, protože nemají tak vysoké požadavky na dítě jako adoptivní rodiče.¹⁷

PP plní velice důležité poslání, protože dítě, které je do péče pěstouna přijato, by muselo vyrůstat v zařízení ústavní péče. Pěstouni vztahem mají vlastní dítě, ale vnitřně cítí jakousi pohnutku pomoci nějakému dítěti z kojeneckého ústavu či dětského domova.

2) Pěstounská péče skupinová

Pěstouni vykonávají PP jako své povolání na základě smlouvy či dohody o pracovní činnosti, uzavřené s institucí, která zařízení zřídila nebo která je spravuje. Na rozdíl od

---

¹⁶ Matějček, Z., a kol., 1999:35

¹⁷ Matějček, Z., a kol., 1999:47

individuální pěstounské péče je skladba rodiny dána především v tím po tem sourozenc (obvykle –est a více d tí) v rodin .¹⁸

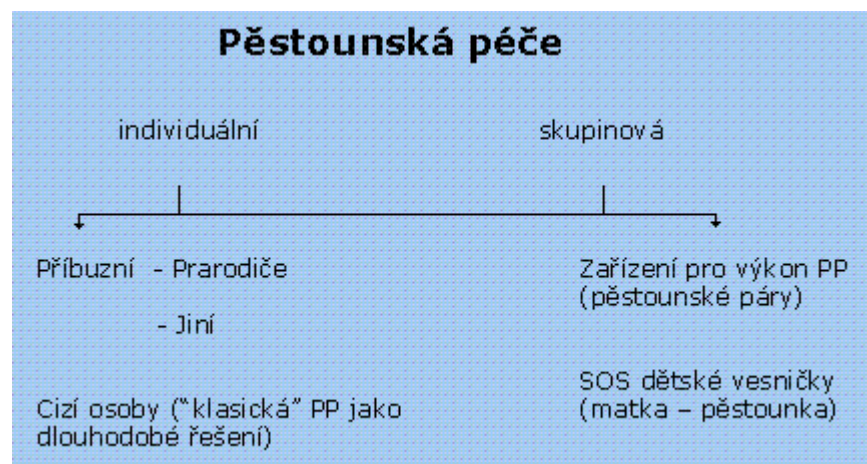
Dle Mat j ka (1999) existují dva modely PP skupinové ve zvlá–tních za ízeních:

a) ve velkých pěstounských rodinách a manfelským párem

PP se zakládá na manfelském principu. Velká pěstounská rodina je podobná b fñé velké rodin . Vychovateli jsou manfelé, kte í p íjímají do své pé e celou skupinu cizích d tí r zného v ku a pohlaví. Po et d tí ve skupin zpravidla nep esahuje deset.¹⁹

b) v SOS d tských vesni kách (zvlá–tní za ízení pěstounské pé e)

Matka pěstounka má do své pé e sv ený v t–í po et d tí (v t–inou se jedná o sourozenecké skupiny). Po et d tí v SOS d tských vesni kách se pohybuje mezi 6 afl 8 d tmi. Pěstounky vykonávají pěstounskou pé i jako své povolání.

Obr. 1 Rozd lení pěstounské pé e

Pěstounská pé e na p echodnou dobu

Od 1. ervna 2006 byla právní úprava zákona . 94/1963 Sb., o rodin dopln na je–t o novou speciální úpravu PP, která by m la umofñnit ad d tí je–t rychlejí cestu do náhradní rodiny, a to **PP na p echodnou dobu**.

Soud podle této nové úpravy m fle na návrh orgánu sociáln –právní ochrany d tí sv ít

¹⁸ Mat j ek. Z., a kol., 1999:47

¹⁹ Mat j ek. Z., a kol., 1999: 47

²⁰ <http://www.nicm.cz/pestounska-pece> erpáno dne 21.2.2013

dít do pěstounské péče na pěstounskou dobu osobám na dobu:

- a) po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat (z důvodu zdravotních, výkonu trestu odnětí svobody a dalších);
- b) po jejímž uplynutí lze podle § 68a zákona o rodině dát souhlas rodiče s osvojením (souhlas s osvojením lze dát nejdlouže šest týdnů po porodu, jde tedy o odložené novorozence, u kterých se čeká na souhlas rodiče s osvojením, kteří nejsou umístěni do pěstounské péče nebo pěstounské péče);
- c) do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že tu není třeba souhlasu rodiče k osvojení (§ 68 zákona o rodině). Zde se jedná o děti:
  - zpravidla do jednoho roku v případě, o které rodič neprojevil po dobu dvou měsíců od narození řádný zájem, a soud zkoumá, zda jim v projevení zájmu nebránila zvláštní překážka,
  - u kterých soud zkoumá, zda rodič po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně výchovnou povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péči o dítě²¹.

V případech uvedených pod písmeny b) a c) tak soud činí písemným opatřením.

Pěstounem na pěstounskou dobu se může stát ten, kdo je pěstounem dítěte zařazeného do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče na pěstounskou dobu. Proces odborného posouzení pěstounství do evidence je velmi podobný jako u osvojení a šklaské pěstounské péče, předpokládá se o něco rozsáhlejší příprava na přijetí dítěte.

Rozhodnutí stát se pěstounem na pěstounskou dobu může být takové, že se žadatel chce v domě postarat takto jednorázově o jedno dítě anebo lze tuto pomoc dít opakovaně a přijímat dítě dále.²²

²¹ <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/nrp-zakladni-informace-o-pestounske-peci-a-peci-porucnika.pdf> přečteno dne 21.1.2013

²² <http://www.rozumacit.cz/nahradni-rodinna-pece> přečteno dne 21.1.2013

Pro jednorázovou pomoc dle témat se také mohou rozhodnout řádatelé o osvojení a pěstounskou péči, u kterých budou mít posouzení a přípravy v té rozsah, vyplývající z charakteru pěstounské péče a na předhodnou dobu.²³

Pěstounská péče a předhodnou dobu je zajišťována vyřazenými pěstouny pro tento typ péče. A do tohoto typu může být dítě svěřeno na dobu, po kterou nemůže rodiče z závažných důvodů dítě vychovávat nebo na dobu, po jejímž uplynutí lze dát souhlas rodičů s osvojením nebo na dobu do pravomocného rozhodnutí soudu, o tom, může není třeba souhlasu rodičů k osvojení. (Krausová, Novotná, 2006)

Tento typ péče je určen zejména pro krizové situace, kdy biologičtí rodiče potěbuji určitý čas na vyřešení svých problémů nebo životních situací.²⁴

1.1.3 Svěření dítěte do výchovy jiné osob než rodičů

Zákon o rodině dále upravuje svěření dítěte do výchovy jiné osob než rodičů rovněž patří do forem náhradní rodinné péče určené pro děti, které se nemohou po určité době vrátit do své původní rodiny. Dítě je svěřeno do výchovy prarodičům nebo jiným příbuzným či jiné osoby.

1.1.4 Poručníctví

Soud ustanoví dítěti poručníka v případě, že:

- rodiče dítěti zemřeli
- byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti
- byl pozastaven výkon jejich rodičovské zodpovědnosti
- nemají způsobilost k právním úkonům

Pokud poručník péči o dítě osobně vykonává, má nárok na dítě na hmotné zabezpečení. Poručník je zákonným zástupcem dítěte. Práva a povinnosti poručníka k dítěti jsou výchova a zastupování dítěte a hlavně správa majetku dítěte. Poručník podává zprávy

²³ <http://www.rozumacit.cz/nahradni-rodinna-pece> přečteno dne 21.1.2013

²⁴ <http://www.rozumacit.cz/nahradni-rodinna-pece> přečteno dne 21.1.2013

soudu o dítěti v ročních intervalech. Rozhodnutí podstatné věci vyřazuje schválení soudem.

Porušení upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů.

1.2 NÁHRADNÍ VÝCHOVNÁ PÉČE

Do náhradní výchovné péče patří ústavní a ochranná výchova.

Ústavní výchova se řídí zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věznicích a o preventivní výchovné péči ve věznicích a o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věznicích. Účelem tohoto zákona je zajistit právo každého dítěte na výchovu, zdravý vývoj, vzdělání a předcházet rozvoji negativních projevů a vzorců chování a odstranit je.

Zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu jsou například diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Preventivní výchovná činnost zajišťuje státní výchovná péče.

Ochrannou výchovu soud ukládá, pokud nelze v rodině zaručit žádnou výchovu nebo je výchova zanedbávána, o dítěti mladistvého není dostatečně postaráno a prostředí, ve kterém žije, není dostatečnou zárukou dobré výchovy. Ochrannou výchovou mladistvým ukládá trestní soud. V občanskoprávním řízení může být ochranná výchova uložena dítěti mladšímu 15ti let a staršímu 12ti let.²⁵

---

²⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a změnách některých zákonů

1.3 NÁHRADNÍ RODINA

Pedagogický slovník uvádí *š Náhradní rodina je rodina, která p ebírá práva a povinnosti vlastní rodiny dít te*²⁶

Náhradní rodina je ochotná se ujmout v t-inou pokrevního dít te a vytvo it mu prost edí plné lásky, bezpe í a zajistit mu jeho pot eby. Biologi tí rodi e bu zem eli nebo byli z n jakého d vodou zbaveni rodi ovské zodpov dnosti (pro nevyhovující pé i).

1.4 RODI OVSKÁ ZODPOV DNOST

Rodi ovská zodpov dnost je upravena v ustanovení § 31 zákona . 94/1963 Sb., ve zn ní pozd j-ích p edpis , a je definovaná jako souhrn práv a povinností p i pé i o nezletilé dít (zdravý, t lesný, rozumový, citový a mravní vývoj dít te, zastupování nezletilého dít te a správa jeho majetku). Rodi e jsou povinni chránit zájmy dít te a mají právo pouflít i p im ených výchovných prost edk . Rodi ovská zodpov dnost m fle být soudem omezena i jen pozastavena nebo na základ soudního rozhodnutí m fle soud zbavit rodi e jejich rodi ovské zodpov dnosti p i závaflných d vodech.

Ze zákona odpovídá za kaflé nezletilé dít jeho zákonný zástupce, kterým je rodi dít te i p stoun nebo osoba, které bylo dít sv eno do výchovy. Pokud dít nemá zákonného zástupce v osob rodi e, je mu ustanoven opatrovník.

Nem fle-li dít zastoupit fládný z rodi , ustanoví v t chto p ípadech soud dít ti opatrovníka, který bude dít v za ízení nebo p i ur ítém právním úkonu zastupovat.²⁷

Sociáln -právní ochran d tí

Sociáln -právní ochrana je upravena samostatným zákonem . 359/1999 Sb., o sociáln -právní ochran d tí, ve zn ní pozd j-ích p edpis .

---

²⁶ Pr cha J. a kol., 2001:131

²⁷ Zákon o rodin § 37 odst. 2

Zákon vymezuje, že pojem sociálně-právní ochrana dětí se rozumí podle § 1 odst. 1 písm. a-c)

- 1) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
- 2) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění
- 3) poskytnutí pomoci směřující na obnovení narušených funkcí rodiny

Základní zásadou sociálně-právní ochrany je zájem o blaho samotného dítěte.

Sociálně-právní ochrana dětí a mládeže je činnost vykonávaná orgány státní správy a obcemi ve prospěch ohrožených dětí a mládeže. Výkonnými orgány jsou oddělení pro rodinu a děti, odbory zdravotnictví a sociální péče městských úřadů.²⁸

---

²⁸ Pedagogický slovník, 2001: 216

2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE V SOS DĚTSKÉ VESNÍČCE

Pro pěstounskou péči (dále jen PP) v SOS dětské vesničce platí stejné zásady jako u pěstounské péče individuální, tedy pěstounky mají stejná práva a povinnosti jako pěstouni mimo vesničku. Pěstounská péče se zakládá na mateřském principu, kde v celé rodině stojí matka-pěstounka, které pomáhá další žena, tzv. teta. Teta v případě nepřítomnosti matky-pěstounky (např. z důvodu dovolené) získává stejné pravomoci, které má matka-pěstounka a zastupuje ji při výchově a péči o děti.

Koncepce organizace je založena na tom, že dítě potřebuje ke svému zdravému vývoji především dostatek mateřské lásky a bezpečný domov, SOS dětské vesničky opatřují své svěřené děti tak dlouho, dokud nejsou plně samostatné a schopné se o sebe v životě postarat.

SOS dětské vesničky plní velice důležitou funkci, protože pěstounky jsou schopné si vzít do péče i velké sourozenecké skupiny, které by jinak musely žít v dětském domově. Děti ve vesničce mohou mít i domácí zvířata, aby se ve vesničce cítily dobře a aby jim nic nechybělo.

2.1.1 Historie Sdružení SOS dětských vesniček

Mýlenka SOS dětských vesniček vznikla po 2. světové válce v Rakousku. V důsledku obrovských ztrát na životech a zdraví během válečných let žilo tehdy v Evropě mnoho dětí, které ztratily své rodiče, a osamělých žen, které ztratily své partnery. SOS dětské vesničky vznikly při organizaci Sdružení SOS dětských vesniček, které je neziskovou, nestátní, nenáboženskou, apolitickou, humanitární organizací. Cílem SOS dětských vesniček bylo nabídnout těmto ohroženým sociálním skupinám pomoc a životní perspektivu. Děti získaly milující matku, která jim vytvořila nový domov plný lásky a porozumění, ženy získaly možnost najít nový smysl svého života v péči o osamělé děti.

Sdružení SOS Kinderdorf bylo založeno v roce 1949 v Rakousku s cílem pomáhat potřebným dětem, které po druhé světové válce přišly o své domovy, bezpečí a rodinu. První SOS dětská vesnička tedy vznikla v roce 1949 v rakouském Imstu a postupně

vznikaly dále. Poté byla péče o ohrožené děti, které byly z různých důvodů vytrženy ze své původní rodiny, je bohužel stále aktuální, a proto v průběhu druhé poloviny 20. století vznikaly SOS dětské vesničky i v dalších částech světa. Dnes fungují celkem ve 132 zemích světa, kde dohromady provozují různá zařízení od klasických vesniček, tedy nebudují jen nové domy pro osiřelé děti, ale rovněž v každé zemi pomáhá s výstavbou mateřských a základních škol, dělničtých atd.²⁹

V České republice, resp. tehdejší Československu se myšlenka SOS dětských vesniček objevila ve druhé polovině 60. let. V roce 1969 vzniklo Sdružení přátel SOS dětských vesniček (později přejmenované na Sdružení SOS dětských vesniček) a v následujících letech zahájily činnost dvě SOS dětské vesničky v Karlových Varech a Chvalov. Sdružení SOS dětských vesniček spolupracuje s rakouskou organizací SOS Kinderdorf. V roce 1974 byly SOS dětské vesničky znárodněny a byla zastavena činnost Sdružení SOS dětských vesniček. Po nuceném přerušení činnosti v období let 1975 až 1989 obnovilo Sdružení SOS dětských vesniček svou existenci ihned po pádu komunistického režimu. V roce 1992 byla Sdružení navrátna vesnička ve Chvalov. Od této doby se dovolna začala pracovat na z kvalitní péči o děti, do vesničky nastupují pedagogové, psycholog a zejména se výběr pracovníků i kvalifikační a osobnostní předpoklady pro personál. V současné době Sdružení SOS dětských vesniček v České republice provozuje tři SOS dětské vesničky (Karlovy Vary a Droub, Chvalov, Brno a Medlánky) a tzv. Komunitu mládeže v Brně. Poslední SOS dětská vesnička v Brně-Medlánkách byla vybudována až v roce 2003.³⁰

Cílem Sdružení je poskytnout skutečný domov dětem, jejichž biologická rodina se o ně nechtěla nebo nedokázala postarat. Primárně SOS dětské vesničky přijímají děti z etnických menšin a v tře sourozenecké skupiny, které jsou obtížně umístitelné v rámci systému individuální péče.³¹

---

²⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky přepáno dne 2.2.2013

³⁰ http://cs.wikipedia.org/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky přepáno 2.2.2013

³¹ http://cs.wikipedia.org/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky přepáno 2.2.2013

2.1.2 Zakladatel Sdružení SOS dětských vesniček

Zakladatelem organizace Sdružení SOS dětských vesniček je Hermann Gmeiner (1919-1986)

ŠSOS dětské vesničky vznikly prostou myšlenkou základem celého výchovného úsilí. Vyrostly z předpokladu, že žádné dítě nemůže žít bez rodiny, že dítě potřebuje rodinu, aby mohlo rozvinout a projevit své fyzické, mentální a duševní schopnosti. Hermann Gmeiner³²

Ve čtyřech letech mu zemřela matka a on byl nucen se o chod domácnosti starat spolu s otcem a sourozenci. Po druhé světové válce začal studovat medicínu, zároveň pomáhal stovkám dětí, které ve válce přišly o rodinu a rodiče.

Protože rakouské státní orgány odmítly jeho plán pomoci, obrátil se na soukromý sektor a založil v Innsbrucku nestátní organizaci SOS Kinderdorf.

Dr. Hermann Gmeiner, vytvořil 4 základní zásady na kterých SOS dětské vesničky stojí.

Tyto základní zásady jsou:

- 1.) Matka o každé dítě (respektive každá skupinka dětí i sourozenců) dostane svou maminku, která se stává jejich prvotní přítelkyní. Opouštěné dítě tak získává pocit bezpečí, což je pro něj v jeho situaci to nejlepší.
- 2.) Sourozenci o chlapci a děvčata různého stáří vyrůstají společně, jako sourozenci. Ve vesničkách žije jedna šSOS rodina 5-7 členů. Velký důraz je kladen na to, aby biologičtí sourozenci nebyli od sebe oddělováni. Někdy se dokonce podaří, aby spolu v jedné rodině vyrůstali biologičtí sourozenci, kteří se až do doby umístění v SOS dětské vesničce neznali, protože byli každý v jiném dětském domově i diagnostickém ústavu.
- 3.) Dítě o každé SOS rodina ve vesničce žije ve vlastním rodinném domku, čímž je u dítěte vytvářena a podporován pocit faktického, opravdového domova.
- 4.) Vesnička o každý rodinný domek je zakomponován do vesnického společenství, čímž je dítě zprostředkován pocit sounáležitosti. Navíc SOS dětské vesničky jsou

---

³² www.sos-vesnicky.cz/res/data upraveno 5.2.2013

stavny v t-ino u nedaleko v t-ích míst, aby jejich obyvatelé nebyli odděleni od širší civilizace. Všechny vesničky jsou tedy vystaveny v blízkosti v t-ích měst jako jsou Brno, Karlovy Vary, Kroměříž, a proto jsou plně začleněny do širšího života.³³

2.1.3 Kdo se může stát pěstounkou

Matkou-pěstounkou se může stát každá žena ve věku mezi 25-42 let, která je svobodná, rozvedená, ovdovělá, bezdětná, pro kterou starání se o dítě a vytváření rodiny znamená nový smysl života.

Matky-pěstounky jsou osobnosti stabilní, energické, v domě si svého úkolu, otevřené vůči svému dítěti a jeho nárokům. Nemohou nahradit dokonale funkci otce v rodině, ale aspoň se jí v adrese blíží. Pěstounkou a vychovatelkou je samotná matka, která bydlí se svými dětmi (v t-ino u –est dítě) v samostatném domě. Skupina těchto domácností tvoří společenství vesničky je plně začleněna do života obce, ve které vznikla. Matka-pěstounka má práva a povinnosti dítěte jako rodiče. Ovšem vlivovací povinnosti mají nadále biologičtí rodiče. Matka v SOS dětských vesničkách může mít dítě svěřeno do pěstounské péče. Přijímá svou úlohu jako životní, nemennou a definitivní.³⁴

2.1.4 ~~TK~~ Kolení a vzdělávání matek pěstounek

Každá adeptka, která se chce stát matkou-pěstounkou se nejprve účastní konzultací s psychologickými poradci a odborníky a pohovoru s pedagogickými poradci. Poté kandidátky absolvují psychologické testy. Pokud uspějí a testy prokáží, je jejich osobnostní předpoklady jsou vhodné pro to, aby se staly pěstunkami čekajícími na několikaměsíční speciální školení. Speciální školení budoucích pěstounek se skládá z tříměsíčního kurzu, kde matky studují a učí se jak dítě akceptovat a jak o něj pečovat.

³³ www.cuzp.cz/cs/onas/sp_sos.php zprávy 10.2.2013

³⁴ www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78 zprávy dne 1.11.2012

Za pomoci psycholog se p stoučky p ipravují na to, že ve vztahu k dítěti bude p stoučka vždy ta druhá, tedy na prvním místě u dítěte je biologický rodič (nebyl-li zbaven svých práv) a teprve poté na druhém místě je p stoučka.

Na tím sí ní kurz navazuje tím sí ní praxe. Během speciálního kolení si adeptka může svou životní volbu p stoučky v SOS dětské vesničce rozmyslet a z vesničky odejít.

Z 200 uchazeček se po celém procesu prokolení stane p stoučkou jen 6 žen.

Po absolvování kolení Sdružení SOS dětských vesniček s p stoučkami uzavře dohodu o výkonu p stoučské péče. Matka-p stoučka se stává zaměstnankyní Sdružení.

Na p stoučky se dříve nekladly zvláštní požadavky ohledně vzdělání, podmínkou bylo alespoň vyučení list. Dnes se zastává názor, že matka by měla mít vzdělání ukončené maturitou, ale není to podmínkou.³⁵

2.1.5 Děti svěřené do p stoučské péče ve vesničce

Rodinu ve vesničce tvoří matka a dítě. Děti přichází do p stoučské péče matky většinou z ústavních zařízení z kojeneckého ústavu nebo dětského domova.

Do vesničky přichází většinou velké sourozenecké skupiny nebo děvčata a chlapci, kteří se stávají šousouzenci ať ve vesničce; tedy vyrůstají spolu, i když ve skutečnosti nejsou příbuzní. Do vesničky tedy jdou většinou děti, které nejsou právně volné, a proto nemohly být adoptované. Rovněž jsou zde umístěni sourozenci, kteří byli při adopci rozděleni. Ve vesničkách byly zaznamenány případy, kdy se podařilo do jedné rodiny umístit biologické sourozence, kteří se vůbec neznali, nebo byli adoptováni zvlášť.

SOS dětské vesničky usilují o to, aby děti nebyly izolované od společnosti. Děti chodí do mateřské i základní školy, kde se setkávají s dětmi z okolí, a jsou tedy integrovány do každodenního života.

Děti vychovávané ve vesničce mají většinou poruchy učení i menší zdravotní problémy, s kterými jim pomáhají psychologové a pedagogové, externí personál přímo uvnitř vesničky.

³⁵ www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78 zveřejněno dne 1.11.2013

Psychologové a pedagogové se starají o rozvoj intelektu dítěte. Ve vesnicích jsou děti zavedeny různé zájmové kroužky.

K intelektovému rozvoji dítěte tak dochází v číselnou pomocí různých her, které jsou součástí tzv. Individuálního plánu. Individuální plán je vypracován pro každé dítě odborníky, kteří ho následně konzultují s pedagožkami.³⁶

2.1.6 Tzv. komunity

Děti, které dosáhnou věku, kdy se budou soustavně připravovat na budoucí povolání, odcházejí z SOS dětské vesnice do tzv. komunit. Komunity jsou zřízené Sdružením a podobají se internátu.³⁷

2.1.7 Muffi v SOS dětské vesnici

Rodinu ve vesnici tvoří matka-pedagožka a její děti, tedy tato rodina utváří model neúplné rodiny. Z důvodu chybějícího šmuflského prvku v rodině byly vesnice kritizovány. Sdružení má snahu vyrovnat nepoměrů tu řadu a muffi ve vesnici, a proto řadu funkcí jako například ředitel vesnice, pedagoga, psychologa a správce ve vesnici zastávají muffi.

Muffi se nestarají jen o samotný chod vesnice, ale také například pomáhají pedagožkám s výchovou dítěte a vědomě se jim věnují.

Ve vesnici bydlí ředitel zřízený s celou svou rodinou a vytváří tak model úplné rodiny.

Do budoucna se zástupci SOS dětských vesnic přiklánějí k modelu úplné rodiny, tedy aby matky-pedagožky mohly ve vesnici bydlet se svými partnery a vychovávali tak své děti společně.

Já osobně, vidím při zavedení tohoto modelu kompletní rodiny do praxe pozitiva, ale i řadu negativ. Pozitivní a zásadní změnou by byla přeměna neúplné rodiny v rodinu úplnou. Hlavně pro chlapce, kteří ve vesnici vyrůstají je nepřítomnost otce velkým problémem při jejich identifikaci.

³⁶ www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78 zveřejněno dne 1.11.2012

³⁷ www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78 zveřejněno dne 1.11.2012

Mat j ek (1999) uvádí, že p stouneka p irozen lépe rozumí mentalit sv ených dívek než chlape a identifikuje se s nimi.

Proto se synové mohou cítit trochu odstr eni stranou a mohou v neúplné rodin postrádat muflský vzor, s kterým by se mohli identifikovat.

Pokud by p stouneky flily se svými partnery ve vesni ce, musely by se p irozen upravit vztahy mezi partnerem p stouneky a d tmi, tedy d ti by byly na základ soudního rozhodnutí sv eny do společ né p stounské pé e p stouneky a jejího partnera.

Pak bychom mluvili o modelu úplné rodiny. Modelu úplné rodiny se týká i rozvod. Podle Mat j ka (1999) rozvod v rodin vná-í do výchovy sv ených d tí závažné komplikace než tomu bývá v oby ejných rodinách.

Matky-p stouneky, které zaji- ují p stounskou pé i ve vesni ce naopak p iná-ely do rodiny v t-í stabilitu.

2.1.8 Odchod d tí z SOS vesni ky

Sdružení SOS d tských vesni ek se snaží e-it situaci, kdy dít odchází z vesni ky.

Na rozdíl od d tských domov , kde dít odchází v 18ti letech z domovu; nemá kam jít a v t-inou kon í na ulici jako mladý bezdomovec, Sdružení se poda ilo vytvo it projekt na tzv. dotované byty. Podmínkou pro získání dotovaných byt je stavební spo ení dít te, z kterého je dotovaný byt hrazen. Stavební spo ení zakládá každému dít ti p stouneka. Stavební spo ení je financováno z tzv. systému kmotrovství. Do systému kmotrovství se m flé zapojit ob an, který chce d tí ve vesni ce podporovat formou libovolného daru.³⁸

Jak jsem již zmínila, za velkou výhodu oproti d tským domov m považují projekt dotované byty, který mladým lidem ze za átku zajistí bydlení do té doby, než si sami najdou vlastní bydlení a pln se osamostatní.

---

³⁸ www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78 epáno dne 1.11.2012

3 PSYCHOLOGICKÉ HLEDISKO PĚ STOUNSKÉ PÉ E

Matjek (1999) uvádí, že dítě v pěstounské péči je vychováno lidmi, jimž se nenarodilo, tedy do života jej geneticky vybavili cizí a zpravidla neznámí lidé. Pěstouni nemají možnost proflvat s ním jeho prenatální vývoj, neproflvali jeho porod a nesdíleli s ním první období postnatálního vývoje. Pěstouni se musí naučit porozumět dítěti, přizpůsobit se mu, upravit svůj životní rytmus a styl, aby vyhovoval vychovateli i dítěti.

3.1.1 Skupinová pěstounská péče ve zvláštních zařízeních

Matjek (1999) uvádí, že velká rodina přináší každému jednotlivému dítěti specifický, bohatý a pozoruhodnější vzorec podnětů. V rodině s oběma rodiči - matkou a otcem a jedním dítětem jsou tyto vzájemné vztahy, zatímco v rodině SOS vesničky, kde bydlí matka se třemi dětmi, je vzájemných vztahů mnohem více. V rodině s více dětmi se také zvyšuje porozumění pro individuální charakteristiku dětí, snižují se nároky a zároveň se zvyšuje tolerance k nedostatkům dětí. Předsností a talent jsou však oceňovány projevem úcty a dostatečnou podporou. Nenásilně jsou ovlivňovány i ostatní sociální vlastnosti.

Na druhé straně je početnost rodinného společenství jevem natolik nezvyklým, i výjimečným, že může uvádět rodinu do sociální izolace a že k ní přitahuje více kritické pozornosti sociálního okolí. Jestliže flje v rodině více dětí stejného věku nebo více dětí postížených i dítě vyřadující zvláštní péči, je nebezpečí, že se oslabuje specifický přínos rodinné výchovy a prostě se stává prostějším dětského domova.

4 DÁVKY P STOUNSKÉ PÉ E

Dávky p stounské pé e jsou upraveny v ustanovení § 36 zákona . 117/1995 Sb., o státní sociální podpo e.

Tyto dávky jsou ur eny ke krytí náklad sv ených soudem do této formy náhradní rodinné pé e, na odm nu p stouna za výkon p stounské pé e a dal-í náklady spojené s touto pé í.

Pat í sem tyto dávky:

- p ísp vek na úhradu pot eb dít te
- p í ukon ení p stounské pé e
- odm na p stouna
- p ísp vek p í p evzetí dít te
- p ísp vek na zakoupení motorového vozidla

4.1 P ÍSP VEK NA ÚHRADU POT EB DÍT TE

Nárok na p ísp vek na úhradu pot eb dít te má nezletilé nezaopat ené dít sv ené do p stounské pé e. Nárok je zachován i po dosažení zletilosti dít te, nejdéle v-ak do dvacátého -estého roku jeho v ku, jde-li o nezaopat ené dít podle zákona upravujícího státní sociální podporu, které trvale flije a spole n uhrazuje náklady na své pot eby s osobou, která byla do dosažení jeho zletilosti osobou pe ující.

Vý-e p ísp vku na úhradu pot eb dít te íní za kalendá ní m síc:

- a. 4 500 K pro dít ve v ku do 6 let,
- b. 5 550 K pro dít ve v ku od 6 do 12 let,
- c. 6 350 K pro dít ve v ku od 12 do 18 let,
- d. 6 600 K pro dít ve v ku od 18 do 26 let.

Jde-li o dítě, které je podle zákona o sociálních službách osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby, činí příspěvek na úhradu potřeb dítěte:

Dítě ve věku	Dítě ve stupni závislosti I (lehká závislost) K	Dítě ve stupni závislosti II (středně těžká závislost) K	Dítě ve stupni závislosti III (těžká závislost) K	Dítě ve stupni závislosti IV (úplná závislost) K
Do 6 let	4 650	5 550	5 900	6 400
6 a 12 let	5 650	6 800	7 250	7 850
12 a 18 let	6 450	7 800	8 300	8 700
18 a 26 let	6 750	8 100	8 600	9 000

Tab. 1 Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

4.2 PÍSPÍVEK PÍ UKONČENÍ PÍSTOUNSKÉ PÉČE

Nárok na příspěvek při ukončení pístounské péče má fyzická osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti pístounské péči, a to ke dni zániku nároku této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Výše jednorázového příspěvku činí 25 000 Kč.

4.3 ODM NA PÍSTOUNA

Nárok na odměnu pístouna má **osoba pečující a osoba v evidenci** (osoba pečující i po dosažení zletilosti dítěte, pokud má dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte). Pokud jsou oba manželé osobou pečující nebo osobou v evidenci, náleží odměna pístouna pouze jednomu z nich.

Výše odměny pístouna činí za kalendářní měsíc:

- 8 000 Kč, je-li pečováno o jedno dítě,
- 12 000 Kč, je-li pečováno o 2 děti,

- c. 20 000 K ,
1. je-li pečováno alespoň o 3 děti,
  2. je-li pečováno alespoň o 1 dítě , které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost),
  3. jde-li o osobu v evidenci, a to i v případě , že nepečuje o žádné dítě , nebo
- d. 24 000 K , pečuje-li pěstoun alespoň o 1 dítě , které mu bylo svěřeno na přechodnou dobu, a toto dítě je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).

Za každé další dítě svěřené do péče osoby pečující se odměna pěstouna zvyšuje vždy o 4 000 K .

Pokud je osoba pečující nebo osoba v evidenci rodičem nebo prarodičem otce nebo matky svěřeného dítěte, náleží jí odměna pěstouna vždy, pokud pečuje alespoň o 3 děti nebo o alespoň 1 dítě ve II., III. nebo IV. stupni závislosti. V ostatních případech (pečuje-li o 1 nebo 2 zdravé děti i děti v I. stupni závislosti), jí náleží odměna pěstouna pouze v případech hodných zvláštního zetele, zejména s ohledem na její sociální a majetkové poměry a s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu dítěte. Odměna pěstouna se pro účely zákona upravující daně z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na úrazové pojištění a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti.

4.4 Příspěvek a péče o dítě

Nárok na příspěvek a péči o dítě má **osoba pečující**, která převzala dítě do pěstounské péče.

Výše příspěvku a péči o dítě činí, jde-li o dítě ve věku:

- a. do 6 let, 8 000 K ,
- b. od 6 let do 12 let, 9 000 K ,
- c. od 12 let do 18 let, 10 000 K .

4.5 P ÍSP VEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA

Na p ísp vek má nárok **osoba pe ující**, která má v p stounské pé i nejmén 3 d ti nebo má nárok na odm nu p stouna z d vodu pé e o 3 d ti, v etn zletilých nezaopat ených d tí, jefl zakládají osob pe ující nárok na odm nu p stouna. Vý-e p ísp vku na zakoupení motorového vozidla iní 70 % po izovací ceny motorového vozidla nebo prokázaných výdaj na opravy, nejvý-e v-ak 100 000 K . Podmínkou dále je, fle osoba pe ující nesmí motorové vozidlo pouffvat k výd le né innosti.

II. PRAKTICKÁ ÁST

5 METODOLOGIE

5.1 METODA VÝZKUMU

Pojem metodologie představuje nauku, která se zabývá metodou vědeckého bádání, ale i vědou o metodách skrze které poznáváme systém sociální reality.

Výzkum můžeme rozdělit na kvalitativní a kvantitativní. V kvalitativním výzkumu jde o nenumerické měření a interpretaci sociální reality, která se snaží odkrýt význam podkládaných sledovaných informacím.

Pro svůj výzkum jsem si zvolila kvalitativní výzkum, neboť se domnívám, že jedině tak je možné získat bezprostřední informace, které do hloubky vypovídají o problému.

Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz, nového porozumění a vytváření nové teorie. Zatímco cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz. V kvalitativním výzkumu jde tedy především o porozumění zkoumané problematice. Snažíme se sesbírat všechna data a nalézt v nich strukturu a pravidelnosti. Posláním je porozumět lidem v sociálních situacích.

Strauss a Corbinová (1999) vymezují kvalitativní výzkum, jehož výsledky se nedosahují pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Můžeme se dotýkat života lidí, jejich chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí a vzájemných vztahů.

Podle Hendla (1999) kvalitativní výzkum popisuje a interpretuje sociální problémy a jeho podstatou je vytvořit komplexní obraz o zkoumaném problému. Snaží se porozumět pozorované realitě.

U kvalitativního výzkumu výzkumník získává mnoho informací o velmi malém počtu jedinců, zatímco u kvantitativního výzkumu získáváme omezený rozsah informací o velmi mnoha jedincích. Výzkum kvalitativní zahrnuje silnou redukci počtu sledovaných jedinců, kdežto kvalitativní výzkum zahrnuje silnou redukci počtu pozorovaných proměnných a

silnou redukci sledovaných vztahů mezi proměnnými. Generalizace na populaci je u kvalitativního výzkumu problematická i nemožná. U kvantitativního výzkumu je generalizace v t-činou snadná a validita zobecnění je měřitelná.

Disman (1999) ve své knize uvádí, že oba zmíněné druhy výzkumu lze také srovnávat i podle logiky. Výzkum kvalitativní vyúsťává logiky induktivní pozorování, soubor dat.

Výzkumník má za úkol pátrat po pravidelnosti v získaných datech, formulovat předpokládané závěry. Výstupem mohou být nově formulované hypotézy a nová teorie.

Kvantitativní výzkum používá deduktivní logiku, tedy na základě daný problém, který je v teorii nebo v sociální realitě.

Data mohou být použity pro testování hypotéz a výstupem kvalitativního výzkumu je soubor přijatých i zamítnutých hypotéz.

Cíl výzkumu

S problematikou péče v SOS detské vesničkách jsem se seznámila v rámci své praxe, kterou jsem vykonávala přímo v SOS detské vesničce v Brně.

Z vlastní zkušenosti vím, že povinnosti ve vesničkách neoplyvají dostatkem informací, proto jsem se rozhodla této problematice více věnovat.

Péče v SOS detské vesničce je velice náročná, neboť je to právě sama péčička, kdo se stará o sourozeneckou skupinu dětí. Proto, aby péčička mohla vytvořit pro své děti klidné prostředí, které má zaručit zdravý vývoj svých dětí je nutné, aby se i péčička ve vesničce cítila dobře. Na psychiku péčičky má vliv i to, zda si může dostatečně odpočinout a nabrat nové síly.

Za cíl svého výzkumu jsem si stanovila porovnat péči v SOS detské vesničce a klasickou péči v SOS detské vesničce a nalézt výhody i nevýhody v obou typech péče.

5.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Výzkumnou otázku jsem formulovala takto : Jaké jsou podmínky v jednotlivých formách péče o děti v dětských domovech?

Svou výzkumnou otázku jsem ještě dále doplnila o podotázky:

- 1) Co Vás vedlo k tomu stát se dětským domovem/kou?
- 2) Jak dlouho vykonáváte práci dětským domovem/ky?
- 3) Proč jste se rozhodla stát se dětským domovem/kou?
- 4) Považujete informace o dětech před svým vstupem do péče za dostačující?
- 5) Jaká je pro Vás dostupnost odborné literatury a právním předpisům?
- 6) Máte možnost účastnit se sebevzdělávacích kurzů, seminářů? Jaké kurzy či semináře jste absolvovala?
- 7) Jak je Vám poskytnuta psychologická pomoc a supervize?

5.3 METODA SBĚRU DAT

5.3.1 Nástroj sběru dat

Hendl (1999) uvádí dvě hlavní techniky sběru dat v kvalitativním výzkumu – pozorování a dotazování. Mezi nejčastější přístupy ke kvalitativnímu dotazování patří strukturovaný, narativní rozhovor a mimo to i rozhovor s návodem.

Právě rozhovor s návodem jsem si vybrala pro svůj výzkum.

Rozhovor s návodem je interakcí mezi tazatelem a konverzačním partnerem (dále jen KP).

Návod představuje seznam předem připravených otázek nebo témat, které je nutno během rozhovoru probrat. Návod k rozhovoru tedy pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale zároveň dovoluje lidem uplatňovat vlastní perspektivy a zkušenosti.

Podle Hendla (1999) existuje šest typů otázek:

- otázky, vztahující se ke zkušenostem nebo chování
- otázky, vztahující se k názorům
- otázky, vztahující se k pocitům
- otázky, vztahující se ke znalostem
- otázky, vztahující se ke vnímání
- otázky demografické a kontextové

Ve svém výzkumu se zaměřím především na otázky:

- vztahující se k názorům
- vztahující se k pocitům
- vztahující se k znalostem

5.3.2 Rozhovory

Pro rozhovory jsem si předem připravila okruhy, které jsem s KP chtěla probrat. Své KP jsem nechala volně mluvit na daný okruh. V případě, že KP řekl něco, co mě zaujalo nebo čemu jsem úplně nepochopila, poufíla jsem doplňující otázky.

Formulaci otázek a jejich pořadí jsem v rozhovorech přizpůsobila podle situace. Rozhovory trvaly cca 40 minut. Před jednotlivými rozhovory jsem se zeptala všech KP, zda souhlasí s tím, že rozhovor budu nahrávat na diktafon. Poté jsem nahrané rozhovory přepsala a pak jsem je přepsala do počítače. První tři rozhovory jsem přepisovala v úplném znění a zbylé selektivně.

5.3.3 Náročnost výzkumu a místní vymezení výzkumu

Jelikož jsem výzkum provedla v SOS detské vesničke ve Chvalově, byl můj výzkum z tohoto hlediska finančně náročný (např. doprava do Chvalova a zpět). Druhý výzkum jsem prováděla v pěstounských rodinách na území Brna, což bylo finančně méně náročné.

Výzkum jsem prováděla v SOS detské vesničke Chvalově a pěstounských rodinách v Brně a okolí. Chvalově leží v blízkosti Bystřice pod Hostýnem. Na území obce je několik přírodních rezervací, značené turistické trasy a rekreační střediska.

Na území obce je základní škola, Ústav sociální péče, Výchovný ústav pro mládež s lesnickým učilištěm a SOS detská vesnička, která se nachází v samotném středu vesnice.

Vesnička se skládá ze sedmi domků, ve kterých žijí pěstounky s dětmi. Dále je zde domek, kde sídlí vedení vesničky a také zde probíhají zájmové kroužky a psychologická a pedagogická setkání. Druhý výzkum probíhal v pěstounských rodinách s manželským párem a dětmi na území města Brna, tedy na území velkoměsta, kde je rovněž několik základních škol, mateřských škol a občanská vybavenost.

5.3.4 Průběh rozhovoru

Po telefonické domluvě s panem editorem SOS detské vesničky ve Chvalově jsem měla domluvené rozhovory s pěstunkami.

Po mém příjezdu do vesničky jsem se nejdříve setkala s editorem, který mi dal seznam pěstunek a poté jsem si sama oběhla všechny domky s pěstunkami. Na začátku výzkumu jsem se představila, vysvětlila proč jsem se rozhodla v SOS detské vesničke provést výzkum a zároveň jsem vysvětlila cíl výzkumu. Všechny pěstounky byly ochotné se účastnit rozhovoru.

Většina rozhovorů probíhala v rodinném prostředí. Při rozhovorech byly přítomny děti pěstunek, které si hrály nebo uklízely či umývaly nádobí. Občas na rozhovory přerušily (např. ptaly se pěstounky na různé věci nebo pěstounka jim něco vysvětlila).

Rovněž i druhý rozhovor probíhal podobně jako v SOS detské vesničke. Přes mou letitou známou se mi podařilo získat kontakt na několik pěstounů, kteří mají již dlouhodobou zkušenost s pěstounskou péčí. Na začátku jsem je přes email oslovila, představila se, vysvětlila jsem jim proč jsem se rozhodla pro výzkum a vysvětlila jim cíl výzkumu. Pěstouni s výzkumem souhlasili. I zde byly při výzkumu přítomné děti, které oba rozhovory přešly.

6 POPULACE A VZOREK

6.1 VÝBĚR POPULACE

6.1.1 Cílová populace

Cílovou populaci tvoří pěstounský pár, který vykonává pěstounskou péči přímo v rodině s biologickými dětmi a dále pěstounky v SOS dětské vesničce, které vykonávají pěstounskou péči ve zvláštním zařízení tzv. SOS dětské vesničky.

6.2 VÝBĚR VZORKU

Nejdříve jsem telefonicky kontaktovala pana ředitele SOS dětské vesničky ve Chvalovské a následně jsem provedla s pěstounkami výzkum-rozhovor.

Ve druhém typu výzkumu jsem kontaktovala svou známou, která s pěstouny již delší dobu spolupracuje v profesní činnosti. Moje známá nejdříve kontaktovala pěstouny sama a následně se souhlasem pěstounů mi poskytla na jejich telefonické a emailové kontakty. Pěstouni s výzkumem souhlasili.

7 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O KP39

a) V prvním typu výzkumu, tj. p stouky v SOS d tské vesni ce:

Konverza ní partnerka . 1 (KP 1)

Zde ka

V k: 38 let   Vzd lání: odborné st edo-kolské

P stounskou pé i vykonává ve vesni ce 8 let; V p stounské pé i má 4 d tí ó 14, 12, 11 a 10 let

Konverza ní partnerka . 2 (KP 2)

V ra

V k: 46 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonává 9 let; V p stounské pé i má 6 d tí ó 16, 14, 14, 9, 8, 7 let

Konverza ní partnerka . 3 (KP 3)

Petra

V k: 40 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonává 8 let; V p stounské pé i má 5 d tí ó 14, 13, 12, 10, 8 let

Konverza ní partnerka . 4 (KP 4)

Martina

V k: 44 let   Vzd lání: ukon ené vysoko-kolské vzd lání

P stounskou pé i vykonává 8 let; V p stounské pé i má 6 d tí ó 12, 11, 10, 9, 7, 6 let

---

³⁹ Pozn. V-echny uvedená jména mých konverza ních partner jsou smy-lená.

Konverza ní partnerka . 5 (KP 5)**Pavína**

V k: 53 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonává 4 roky; V p stounské pé i má 5 d tí ó 12, 11, 9, 8, 6 let

Konverza ní partnerka . 6 (KP 6)**Markéta**

V k: 34 let   Vzd lání: vy—í odborné

P stounskou pé i vykonává 3 roky; V p stounské pé i má 4 d tí ve v ku 10, 9, 7, 5 let

b) V druhém typu výzkumu, tj. v tzv. klasické p stounské pé i v rodin s manflelským párem, který se nejvíce podobá p irozenému prost edí rodiny.

Konverza ní partne i . 10 (KP 10)**Manflelský pár:****Milan**

V k: 50 let   Vzd lání: vyu en

Veronika

V k: 48 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonávají 8 let

Mimo své d tí ve v ku 13, 11 let se starají o d tí v PP ve v ku 9, 5, 4 let

Konverza ní partne i . 11 (KP 11)**Ji í**

V k: 53 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

Jana

V k: 51 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonávají 10 let

Mimo své d ti ve v ku 20, 19 let se starají o d ti v PP ve v ku 10, 9, 8 let

Konverza ní partne i . 12 (KP 12)

Vladimír

V k: 58 let   Vzd lání: ukon ené vysoko-kolské

Ta ána

V k: 57 let   Vzd lání: ukon ené vysoko-kolské

P stounskou pé i vykonávají 12 let

Mimo své d ti ve v ku 26, 23, 22 let se starají o d ti v PP ve v ku 12, 7, 6 let

Konverza ní partne i . 13 (KP 13)

Jan

V k: 55 let   Vzd lání: vyu en

V ra

V k: 55 let   Vzd lání: vyu ená

P stounskou pé i vykonávají 9 let

Mimo své d ti ve v ku 25, 21, 19 let se starají o d ti v PP ve v ku 9, 8 let

Konverza ní partne i . 14 (KP 14)

Stanislav

V k: 49 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

Jana

V k: 49 let   Vzd lání: úplné st ední odborné

P stounskou pé i vykonávají 15 let

Mimo své d ti ve v ku 26, 23, 20 let se starají o d ti v PP ve v ku 15, 13, 7, 6 let

Konverzní partneri . 15 (KP 15)

Jaroslav

Věk: 49 let   Vzdělání: úplné střední odborné

Jitka

Věk: 46 let   Vzdělání: úplné střední odborné

Pracovní zkušenosti vykonávají 7 let

Mimo své děti ve věku 20, 18, 17, 16 let se starají o děti v PP ve věku 7, 6 let

8 INTERPRETACE DAT

8.1 MOTIVACE

Pro volbu stát se p stoučkou v SOS d tské vesni ce je velmi d leflitá motivace p stoun , tedy jaké stimuly je vedly k tomu, aby se staly p stoučkami ve vesni ce.

Otázka motivace ó co vedlo mé KP k tomu stát se matkami v SOS d tské vesni ce, mi z odpov dí vyplynulo, že si v t-ina fien ani neuv domila, že by cht ly založit svou vlastní rodinu. Nep emý-ly o tom mít vlastní d ti a pozd ji vytouflené dít nep i-lo nap . z d vodu vysokého v ku i nenalezení vhodného partnera.

V t-inou prost ednictvím r zných médií se dozv d ly, že SOS d tská vesni ka hledá p stoučky. To byla pro n -ance, jak se stát matkami.

Sdružení SOS d tských vesni ek v t-inou podává inzeráty do místních novin i asopis , že pro SOS d tské vesni ky hledají p stoučky.

Dal-ím motivem p stouček byl jejich náhled na p stoučskou pé i, jako na n co smysluplného a napl ujícího jejich flivot a zároveň v ní vid ly p ímou pomoc d tem z ústavu flit v rodinném prost edí.

KP 1: *š No to ufl je hrozn dávno. Já ufl si to ani moc nepamatuji, ale p i-lo mi to smysluplný a napl ující.õ*

KP 2: *š Velice t fko se to íká a vyjad uje ve slovech, nebo je to n co vnit ního a velice intimního. Já jsem nem la svoji vlastní rodinu (manfela a d ti). To m vlastn ani nenapadlo. Já jsem p edtím d lala v Charit v Domov d chodc . My-lenka na vlastní rodinu m napadla bohufel afl pozd ji. No a moje mamka mi dala p e íst lánec v Katolickém týdeníku a ten m velice oslovil. Já jsem v d la, že SOS d tské vesni ky existují.õ*

KP 4: *š Na p esný d vod ani pohnutku si ufl asi nevzpomenu, ale v novinách jsem si p e etla inzerát, kde hledají p stounky do SOS d tské vesni ky. A tak jsem se p ihlásila. P stounská pé e mi p i-la jako velice smysluplná, protofle dít z ústavu m fle vyr stat v rodin .õ*

Motivace hraje d leflitou roli i p stounské pé i vykonávané manflelským párem v rodinném prost edí. P stounské páry m li své biologické d ti, které byly jifl samostatné a v ten moment si za ali uv domovat svou touhu být je-t prosp -ní. Vzít si do p stounské pé e dít tuto touhu uspokojilo.

KP 11: *š O p stounské pé i jsme jifl del-í dobu v d li, fle n co takového existuje. Tenkrát jsme je-t netu-ili, fle bychom se mohli jednou stát p stouny. To p i-lo afl za pár let.õ*

KP 15: *š Pamatujeme si, fle jsme jifl del-í dobu m li touhu být n komu prosp -ní a n komu pomoci. Na-e d ti jifl byly veliké a samostatné a ufl nás nepot ebovali. Bylo pro nás t fké se s tím vyrovnat a p stounská pé e nám v-e vynahradila. Mohli jsme být najednou uflite ní a op t se starat o dít .õ*

Díl í záv r

Z odpov dí vyplynulo, fle p stounky v SOS d tské vesni ce nem ly svoji vlastní rodinu. P stounskou pé i vid ly jako n co smysluplného a napl ující a zárove í jako pomoc dít ti, flijícímu v ústavu nalézt náhradní rodinu.

Podobné motivy m li i p stounské páry, kte í sice m li ufl svou biologickou rodinu, ale s rostoucím v kem si uv domovali své pot eby být je-t n komu uflite ní a p stounská pé e pro n znamenala uspokojení této touhy.

8.2 P ÍPRAVA P STOUNEK NA VÝKON P STOUNSKÉ PÉ E

Každá uchaze ka, která se chce stát p stounekou ve vesni ce, musí p edtím, nejl jsou jí sv eny d ti do pé e, projít speciálním –kolením a kurzy, které mají p stounekou p ipravit jak p íjímat šciziõ dít , jak o n pe ovat a jak jej vychovávat. Pomocí psychologických test se zji– ují její charakterové rysy, tedy zda má osobnost p edpoklady pro to stát se p stounekou ve vesni ce. B hem t chto test si m fle své rozhodnutí stát se p stounekou rozmyslet a odejít z vesni ky. Pokud projde v–emi speciálními –koleními, je s ní následn sepsána dohoda o výkonu p stounské pé e a p stounka m fle p íjmout do své pé e d ti.

Z rozhovoru KP vyplynulo, fle se u p stounek zji– ují její charakterové rysy, tedy zda má osobnost p edpoklady pro to stát se p stounekou ve vesni ce. B hem t chto test si m fle své rozhodnutí stát se p stounekou rozmyslet a odejít z vesni ky. Pokud projde v–emi speciálními –koleními, je s ní následn sepsána dohoda o výkonu p stounské pé e a p stounka m fle p íjmout do své pé e d ti.

Z rozhovoru KP vyplynulo, fle v t–ina KP nemá svoji vlastní rodinu, jelikofl to nevid li jako hlavní prioritu ve svém flivot .

KP 1: *ŠTo je tady v SOS d tské vesni ce specifické a je to vlastn kurz matek-p stounek, na kterém se matky u í ó psychologii, ale také i domácí práce, aby ty d ti m ly dobrou pé i. Já si myslím, fle ty kurzy byly dostate né. M ly jsme t ím sí ní kurzy, kde jsme prost jen studovaly. Takfle po teoretické stránce mi to p ípadne dostate né. Po praktické stránce jsme m la výhodu, fle jsem je–t p edtím, nejl jsem se stala p stounekou, tetovala ó d lala tetu v rodin . Mohla jsem se setkávat s d tmi a s p stounekami a seznámit se s t mi r znými situacemi, které mohou nastat. Tetování bylo v podstat spojeno i se zástupem, kdy matka p stounka odjela z vesni ky t eba s n kolika d tmi a já jsem se starala o zbytek d tí nebo matka odjela sama a já se starala o více d tí. Takfle si myslím, fle lov ku ta praxe dá mnoho a hlavn hodn zku–eností. Je to trochu jiné nejl u šnormálníchõ p stoun (p stoun mimo vesni ku).õ*

KP 2: *šJo, máme tady semináře, –kolení. Celkem mi připadá, že na naše poměry je to asi dostá ujmí.š*

KP 3: *š Máme tady –kolení a další kurz předtím, než jsou nám svěřeny děti do péče, abychom se naučily děti rozumět, abychom jim uměly zajistit dobrou výchovu a péči.š*

KP 5: *šJsem ráda, že jsem předtím než jsem dostala děti pro naše kurzy a –kolením. Dříve jsem neměla šanci o dítě žádnou zkušenost a tak jsem se naučila v–e potěbné. To hodnotím kladně.š*

U učitelů v klasické péči prochází před přijetím dětí také testy a –kolení, které mají odhalit jejich vlastnosti a zároveň předurčit, zda budou péči o šcizí dítě zvládat.

KP 13: *šAno, pamatujeme si jak jsme museli projít testy. Bylo to občas velmi složitě, ale dnes jsme tomu velmi rádi, že jsme to zvládli a dostali jsme děti do péče.š*

KP 15: *šPřed předáním dítěte do péče jsme museli projít psychologický test a –kolení, abychom si mohli vzít dítě do péče.š*

Dílčí závěr

Z rozhovoru mých KP jsem se dozvěděla, že všechny učitelky jsou nejdříve speciálně vyškoleny o péči a výchovu o dítě. Kolení trvá půl roku a učitelky se učí přijímat dítě.

Učitelka toto –kolení a s tím i spojené kurzy hodnotily kladně a připadaly jim dostatečné. Navíc jedna učitelka mi sdělila, že předtím, než se stala učitelkou, tedy vykonávala ve vesničce funkci tety. Podle její výpovědi jí tato zkušenost velice pomohla, protože věděla, jaké situace mohou v SOS dětské vesničce nastat, byla neustále v kontaktu s učitelkami, ale i s dětmi, které občas hlídala, když učitelka odjela mimo vesničku. Funkce jí dala tedy hodně zkušeností.

P stounské páry také procházeli p ed p ijetím dít te do pé e adou –kolení a kurz , které je p ipravovali na p ijetí šcizího dít te do PP, ale výhodou u manfelských pár je p edchozí výchova biologických d tí. P stouni jsou tak lépe p ipraveni vzít si do PP dít .

8.3 BYDLENÍ

Okruh bydlení se m fle v SOS d tské vesni ce rozd lit na dv oblasti:

8.3.1 1) Bydlení v dome ku ve vesni ce

V rozhovoru jsem se snažila zjistit, jestli se p stounkám v dome cích, kde bydlí, líbí, jaká je tam atmosféra a zda mají k bydlení n jaké výhrady.

Z rozhovoru jsem se dozv d la, fle domy ve vesni ce jsou pro pot eby len rodiny naprosto dosta ující, prostorné a modern vybavené. A p stounky s d tmi se v nich cítí velmi dob e.

KP 2 : š Jo, tady jsou domy velice prostorné, což je výhoda. V-echny domy ve vesni ce jsou o velikosti 6+1 a jsou podklopené. Já mám v pé i 6 d tí takže holky mají sv j pokoj dohromady a 2 pokoje jsou pro kluky. Když k nám p ijede náv-t va (nap . moji rodi e), máme je-t pokoj pro hosty. Náklady na bydlení nám z velké ásti hradí Sdružení, které domy vystav lo a jen asi t etinu hradím já.õ

8.3.2 2) Bydlení pro odcházející d tí z vesni ky

Každé dít , které odchází z SOS d tské vesni ky má dostat tzv. dotovaný byt (viz. kap. 2.1.8.)

Z výpovědí KP jsem se dozvěděla, že o dotovaných bytech v dí, ale nejsou dopodrobna informované, jelikož přesné podmínky pro získání dotovaného bytu se stále mění a není jedna hotová konečná podoba.

Pro stoučky dotované byty hodnotily pozitivně, nebo mladí lidé z vesničky mají kam jít a mohou v dotovaném bydlení zůstat do doby, než si najdou své vlastní bydlení a osamostatní se.

KP 2: *„Já vůbec nevím, jak to s těmi dotovanými byty je. Já jsem slyšela, že si každé dítě má hledat podnájem. Proto, aby dítě získalo dotovaný byt, musí splňovat řadu podmínek (např. spojit si, projevit zájem apod.). Mezitím se ale podmínky zase změnilly, takže to není ukončené a dojde k němu.“*

„Já osobně jsem dala peníze, ale nechci dát dětem peníze přímo do ruky, protože se u nás stalo, že to dítě nějakým způsobem utratilo. Já jsem si říkala, že bych každému dítěti koupila byt. Nejdříve bych dala dohromady peníze a holek, takže by se dostalo každému zvlášť na byt. Ale nevím, zatím je to otázník. Stavební peníze o peníze, z peněz, co na děti dostávám od státu.“

KP 3: *„O dotovaných bytech jsem slyšela, ale měnilly se ty podmínky pro jejich získání.“*

KP 5: *„Je to lepší než v ústavu, kde dříve v 18ti letech nemají kam jít a stávají se z nich bezdomovci.“*

Bydlení v stoučce v klasické stoučkové péči

Každé dítě je přijímáno do rodiny stoučkovského páru, kde jsou vychovávány biologické děti stoučkovského páru.

Stoučková péče probíhá v bytech i rodinném domě stoučce, kde s nimi bydlí jak děti v stoučkové péči, tak i biologické děti.

KP 10: *šBydlíme v rodinném dom , takže to nebylo tak náro né vzít si do pé e postupn více d tí. Myslím si, že ná–rodinný d m je prostorný a místa tu máme tak dost, aby jsme se tu cítili dobře. V lét tráví d ti kařdrou volnou chvílí na zahrad , kde si spolu hrají.ö*

KP 13: *šAno, bydlíme v byt 5+1. Na náklady na bydlení dostáváme od státu dávku ó p ísp vek na bydlení, která nám z ásti hradí náklady.ö*

Díl í záv r

Z odpov dí p stounek vyplynulo, že dome ky, v nichfl spolu s d tmi bydlí jsou velice prostorné. Pokud má p stouneka ve své pé i 6 d tí, tak kařdé dít nemá sv j vlastní pokoj, ale pokoje pro d v ata a chlapce jsou odd lené. Sdružení hradí z v t–í ásti náklady spojené s bydlením. P stouneky hradí cca t etinu celkových náklad .

V druhém výzkumu s p stounskými páry vyplynulo, že náklady na bydlení jim áste n e–í dávka státní sociální podpory ó p ísp vek na bydlení.

8.4 INFORMACE O D TECH

Individuální p stoune si ob as st flují, že ústavy jim nezprost edkují dostate né informace o p íjatém dít ti nebo n kdy i leccos zaml ují.

P ítom zaml ení nebo neposkytnutí více informací m že celkov zkomplikovat nejen poskytovanou p stounskou pé i, ale hlavn vzájemné vztahy v p stounské rodin .

Ústavy p stoun m n co o p íjímaném dít ti zaml í i zatají, v t–inou proto, že se jedná o t flko umístitelné dít a p stoune by si to mohli rozmyslet.

Proto m zajímalo, zda se p stouneky z SOS d tské vesni ky setkaly s podobnými problémy.

Z výpov dí jasn vyplývá, že p stouneky se s takovými p ípady osobn nesetkaly a informovanost o d tech povafují za dosta ující.

KP 1: *šMyslím si, že zkušenosti, jaké máme s informacemi o svěřených dětech, jsou individuální, jak u kterého typu záležitosti. Nic jiného jsou SOS dětské vesničky, kde je informovanost podle mě dostatečná a jsme informováni o tom jaké děti přijímáme. Setkala jsem se s tím, že záležitosti (ústavy) občas mají strach, aby nepřišly o místa, a tak si děti v ústavě chrání a tím je vlastně špoškozuji, aby tam zůstaly.*

KP 2: *šMyslím si, že informovanost o tom, jaké děti přijímáme do své péče, je dostatečná.*

KP 5: *šMyslím si, že ano, že je informovanost dostatečná.*

I v druhém typu výzkumu mě zajímalo, jak jsou pěstounské páry informováni o dětech, které přijímají do péče.

KP 13: *šO přijímaných dětech jsme byli informováni podle mě dostatečně. V dětech jsme jaké děti přijímáme do péče, tím si prošlo.*

8.5 ROMSKÁ IDENTITA

Během rozhovoru se jedna pěstounka v SOS dětské vesničce zmínila, že v tina pěstounek ve vesničce má ve své péči pěstounské nebo poloromské děti. Proto postrádá ve vesničce nějaké programy s romskou tematikou, kde by se romské a poloromské děti dozvěděly více o své historii, tradicích i zemeslech Romů.

Pěstounka sama si uvědomuje, že nemůže přímo svým romským dětem přiblížit jejich pěstounství.

KP 5: *šNic nám ve vesničce chybí. Tady máme pěstounkou v tina dětech romských nebo poloromských. Málo, které děti je bílé, takhle možná by neukodilo trochu té šromské krve nebo jiné šiniciativy v kladném slova smyslu. Účastnili jsme se loni romského festivalu, kde byly představeny romské tradice a zemesla apod..*

Já si myslím, že je to pro děti velice důležité, aby poznaly svou kulturu a věděly, kdo jsou.

I p stounské páry m li ve své pé i romské i poloromské d ti. Ale z jejich rozhovoru vyplynulo, že romskou etniku s d tmi ne e-í.

KP 15: *šAno, máme v pé i také romské d ti. Ob as s d tmi zajdeme na romské koncerty a teme jim romské pohádky.õ*

Díl í záv r

Z odpov dí p stounek jsem se dozv d la, že informovanost o d tech je dostate ná. V SOS d tské vesni ce jsou p stounky dob e informované o tom, jaké dít p íjmají do své pé e. P ed p íjetím dít te spolupracuje sociální pracovnice se zam stnanci za ízení ústavní pé e. P stounky mají mořnost promluvit do kone né volby p íjatého dít te a na nich záleří, jaké dít budou ochotny p íjmout.

P stounské páry také uvedly, že informovat o d tech je z jejich pohledu dostate ná.

8.6 ODBORNÁ LITERATURA

V tomto okruhu m zajímalo, zda p stounky mají mořnost a p ístup k odborné literatu e. Odbornou literaturu jsem m la na mysli r zné odborné knířky týkající se problematiky p stounské pé e, ale také i r zné zákony související s p stounskou pé i (nap . zákon o rodin apod.).

KP 1: *šTo je individuální. Pokud má lov k o to zájem tak si informace seřene. V SOS d tské vesni ce je knihovna a je taková šb řnáõ, jako bývá v rodin . Je tam hodn odborných knířek. Já osobn jsem ji vyuřřila jen párkrát. Spí-e se obracím na na-eho pana psychologa, kterého tady máme ur íté dny a hodiny v týdnu a máme s ním i pravidelné setkání, ale to je spí-na e-ení na-ich problém .õ*

KP 4: *šV SOS d tské vesni ce máme knihovnu, která je zásobena p eváfn odbornou literaturou. Takfle pokud pot ebuji získat n jaké informace, jdu do knihovny. Jinak máme v kařdém dome ku také internet, takfle mohu dal-í pot ebné informace získávat i odtud.õ*

KP 5: *šN jaké knířky jsem si sama po řdila. Jinak v SOS d tské vesni ce je knihovna, kdyby n kdo cht l, tak si m fle knihy p j it. Já uřl poslední roky moc ne tu, protofle na to nemám as. V knihovn jsou p eváfn odborné knihy.õ*

Rovn řl i p stounské páry mají mořnost a p řstup k odborné literatu e týkající se p stounské pé e.

KP 11: *šAno v knihovn máme hodn knířek o p stounské pé i. Rovn řl máme p řstup do knihovny Ji řho Mahena v Brn a Moravské zemské knihovny, kde je hodn odborných knířek.õ*

Díl í záv r

P stounky mají ve vesni ce mořnost vyuřřívát knihovnu, kde p evářfnou řst knih tvo ř odborná literatura. Dv p stounky mi sd lily, fle v poslední dob nemají na tení v bec as a náladu, jelikoř jim pé e o d ti zabírá velice mnoho asu a je velice náro ná. P ekvapilo mne, fle se p stounky rad ři obrací s problémy na externířho psychologa, který do vesni ky pravideln dořřídí. S psychologem mohou p stounky probírat v-echny své problémy.

P stounské páry také mají mořnost rov n řl p řstup k odborné literatu e, kterou si na vlastní náklady koupí a nebo nav-ř vují místní knihovny.

8.7 PSYCHOTERAPEUTICKÁ POMOC A SUPERVIZE

Psychoterapeutická pomoc a supervize jsem přidala do stejného okruhu, protože spolu vzájemně souvisí.

8.7.1 Psychoterapeutická pomoc

Psychoterapeutická pomoc ve vesničkách je velice důležitá, protože o více členů sourozeneckou skupinu se stará jedna psychoterapeutka. Proto mě zajímalo, zda Sdružení SOS dle vesniček poskytuje psychoterapeutickou pomoc chráněncům před syndromem vyhoštění.

Z rozhovoru jsem se dozvěděla, že psychoterapeutickou pomoc ve vesničkách zajišťuje psycholog, s nimiž mají chráněnci možnost řešit své problémy.

KP 5: *Šel jsem s psychologem řešit své individuální problémy, v současnosti se jedná o dlouhodobé problémy. Psycholog mi poradí, jak mám daný problém řešit.*

8.7.2 Supervize

U tohoto okruhu mě zajímalo, zda mají chráněnci a manželské páry možnost mít jaké supervize. Supervizí se myslí dlouhodobé a pravidelné sledování pracovníků v rámci programu zaměřené na výkon jejich profese, v tomto případě, zda chráněnci mají s kým probírat problémy související s výkonem PP.

KP 2: *Šel jsem na supervizi, ano, je to psycholog. Každý dva týdny se jede a probíráme s ním různé tématy, co kdo chce řešit s ním své dlouhodobé problémy.*

Mám teď potíže, protože mi řekl, že vztah s mou dcerou je zcela normální. Ona je teď v tomto období. Probírala jsem to s psychologem a on mi řekl, že úplně stačí, že jsme schopné si alespoň každou týden spolu promluvit. Tak to mám teď.

KP 3: *ŠSupervize tady máme, ale jde spí-e o oddechové sezení, kde psycholog vyslechne na-e pocity a problémy a spole n nalézáme nové e-ení a nový pohled na daný problém. Nejde o supervizi jako mořnost dal-řho vzd lávání. Myslím si, ře mi to pomáhá.ř*

KP 4: *řDo vesni ky p ichází psycholog. S psychologem máme pravidelné setkání, které by se snad dalo hodnotit jako supervize.ř*

V druhém typu v klasické p stounské pé i v rodin

KP 13: *ř Ano, máme mořnost nav-t vovat psychologa. Toho pravideln nav-t vujeme a konzultujeme s ním své výchovné a jiné problémy.ř*

KP 15: *ř Problémy s výchovou m řeme konzultovat se sociálními pracovníci na ú ad a nebo p ímo s psychologem. řasto nám to velice pom ře se na problémy ve výchov podívat z nadhledu.ř*

Díl í záv r

P stounky mají pravidelná setkání s externím psychologem, která v sob nesou znaky supervize a zároveň tato setkání poskytují i psychoterapeutickou pomoc. Zde mohou p stounky e-ít své dlouhodobé problémy spojené s výkonem p stounské pé e. Zároveň získávají s pomocí psychologa

P stounské páry pravideln dochází na ú ady a k psychologovi, kde jim je nabízena pomoc p i pé i a výchov d tí v p stounské pé i, ale i p i problémech s pé i a výchovou biologických d tí. Pravideln n kolikrát do roka nav-t vují dle pot eby psychologa.

8.8 POMOC TET

P stounky mají mořnost vyuffívat pomoc tet, pokud pot ebují odjet mimo vesni ku. Tety se zatím starají o d tí do doby, než se p stounka vrátí. (viz kap. 2)

KP 4: *šTety jsou tady ty i. Myslím si, že jejich pomoc je dostatečná.*

KP 1: *šTato pomoc tet je limitovaná. Kdo má ty i d ti a více má nárok na tetu na 1/2 úvazku. Mn osobn pomoc tet sta í, protože si stihnu odpo inout a vybrat si volno. Nebo m flu s jedním dít tem jít k léka i a vy ídit si v-echno, co pot ebuji. P ítom nemusím tahat v-echny d ti. Mn to osobn sta í.*

KP 6: *šV SOS d tské vesni ce máme tety, které pomáhají matkám s pé í o d ti, pop ípad zastupují matku, pokud pot ebuje odjet z vesni ky.*

KP 2: *šAno, máme tu pomoc tet. A myslím si, že jejich pomoc je velmi prosp -ná pro nás p stounky. Bez jejich pomoci bychom pé i o sv ené d ti t flko zvládaly, zvlá-t když v rodinách je -est d tí.*

8.9 DOVOLENÁ

Dovolená mi p ípadne jako velice podstatný okruh. Proto jsem cht la zjistit, zda považují délku dovolené za dosta ující a p im enou k nabírání nových sil a celkovému odpo inku.

Z odpovědí jsem se dozvě d la rozporuplné odpovědi, které jsou dány individuálními potřebami p stounek. Dále m fle mít na délku dovolené vliv i r zný po et d tí sv ený jednotlivým p stoučkám.

KP 1: *šJá si myslím, že délka dovolené je dostatečná a lov k si m fle dostate n odpo inout.*

KP 2: *šJá dovolenou mám, ale te si ji nemohu vybrat, protože mám nové d ti, tak si ji nemohu vybrat. D ti by to asi t flce zvládaly a já bych to ani necht la, aby d ti dostaly dal-í ránu na du-i zp sobenou mým odchodem na dovolenou. Protože t ch ran ufl ve svém krátkém flivot dostaly dost.*

KP 4: š Myslím si, že lov k si m že dob e odpo inout. Délka dovolené mi vyhovuje a je podle mne odpovídající.õ

P stounské páry pomoc tet nemohou využívat. V t-inou jim s výchovou d tí pomáhá i blízká rodina manfelského páru (nap .sourozenci p stoun).

KP 13: š Jsem velice ráda, že mi ob as s pohlídáním d tí pom že má sestra. D tí ji velice mají rády a já si zatím mohu vy ídit v-e pot ebné.õ

Díl í záv r

Každá p stounka ve vesni ce, která má alespo 4 d tí, má nárok na pomoc tety p i výchov a pé i o d tí. Teta rovn fl zastupuje p stounku, když je del-í dobu mimo vesni ku nap . z d vodu své dovolené.

V t-ina p stounek hodnotila dovolenou jako dostate n dlouhou, aby si mohly dob e odpo inout. P stounky musí p i výb ru dovolené brát v úvahu, aby dovolená nezasahovala do p stounské pé e a do vztahu ke sv eným d tem.

Z mého výzkumu u p stounských pár vplynulo, že na p íležitostné vy izování poíádají své rodinné p íslu-níky, aby jim d tí pohlídali. Pokud se jedná o dovolenou tráví ji spolu s d tmi jako v šnormálníchõ rodinách.

9 ZÁVĚR

Pěstounská péče (dále jen PP) představuje pro společnost významnou formu náhradní rodinné péče. Zásadou pěstounů mohou být děti, které nejsou tzv. právně volně vychovávány v rodinném prostředí.

Péče o šizofrenní děti není jistě jednoduchá záležitost a vyžaduje velkou motivaci a úsilí ze strany pěstounů. Osobně si velice jejich záslužnou práci cením, protože rodinné prostředí, které vytvářejí má na děti umístěné v PP velmi dobrý vliv a urychluje jejich další vývoj.

V poslední době se velice hovořilo o změnách v pěstounské péči, které se dotýkají obou těchto forem. Velmi významnou změnou v PP je samotný výkon PP, který se změnou zákona započítává do doby pojištění potřebné pro nárok na dávky důchodového pojištění.

Téma své závěrečné práce pěstounská péče v SOS dětské vesničky versus pěstounská péče jsem si zvolila, neboť se o problematiku PP zajímám již několik let. V rámci praxe jsem měla možnost se seznámit se zažítím tohoto typu a přetl jsem řadu knih o PP.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části na teoretickou a praktickou část.

První kapitola se věnuje jednotlivým formám náhradní rodinné péče a dále vysvětluje problematiku náhradní výchovné péče. vysvětluje pojem náhradní rodina a rodičovská zodpovědnost.

Druhá kapitola popisuje pěstounskou péči v SOS dětské vesničky. V této kapitole se věnuji hlavní historii PP v SOS dětské vesničky, popisují jak se může stát pěstounkou v SOS dětské vesničky.

Třetí kapitola je zaměřena na psychologické hledisko pěstounské péče.

čtvrtá kapitola se zabývá dávkovým systémem pěstounské péče.

V praktické části jsem si nejdříve zvolila metodologii a provedla rozhovor s pěstounkami v SOS dětské vesničky a manželskými páry.

Ve své práci jsem si stanovila cíl porovnat pěstounskou péči probíhající v SOS dětské vesničky s pěstounskou péčí klasickou a naleznout výhody i nevýhody v obou typech pěstounské péče.

Z mého výzkumu jsem došla k závěru, že pěstounská péče v SOS dětské vesničce se oproti pěstounské péči klasické liší v samotné osobě pěstouna. U pěstounské péče klasické vychovává dítě pěstounský pár, kdežto v SOS dětské vesničce vychovává dítě matka-pěstounka, popř. v době její nepřítomnosti teta.

Motivace pěstounů byla u obou forem podobná. Z výzkumu vyplynulo, že pěstouni v obou formách cítili velké pohnutky být prospěšní a pomoci dítěti, aby nemuselo žít v ústavu.

Příprava pěstounů na výkon PP probíhá v obou formách podobně. Na začátku pěstouni procházejí adou testů, kurzů a školení, s cílem zjistit, zda pěstoun je vhodným kandidátem pro výkon pěstounské péče. Pěstounky v SOS dětské vesničce se v rámci školení naučily výchovu a péči o své děti, zatímco pěstounský pár již má zkušenosti s výchovou a péčí o děti i výchovu svých biologických dětí.

V problematice informovanosti o přijímaných dětech do PP výzkum ukázal, že všichni pěstouni v obou typech PP byli dobře informováni o přijímaných dětech. Se zkušeností, že by jim ústavy úřadov zatajovali jakékoli informace o přijímaných dětech se nesešli.

Odborná literatura je pěstounům obou typů stejně přístupná. Pěstouni si ji mohou obstarat na vlastní náklady a nebo si ji mohou vypůjčit v místní knihovně svého bydliště.

Psychoterapeutická pomoc a supervize

Z výzkumu vyplývá, že psychoterapeutická pomoc a supervize je pěstounům poskytovaná hlavně psychologem. Psycholog navštěvuje pěstouny dle svých individuálních potřeb.

Pomoc tet, popř. příbuzných

Pěstounky v SOS dětské vesničce mají možnost využívat i výchovnou pomoc tet, které mohou pěstounku zastupovat v její nepřítomnosti. Manželské páry využívají v době své nepřítomnosti pomoci příbuzných (např. sourozenec pěstoun), tedy pomoci, kterou najdeme v biologické rodině.

Sociální pedagogika by dle mého názoru mohla cíleně působit na společnost, aby se společnost více angažovala v různých projektech náhradní péče např. hledáme podporu. Vysledkem tohoto úsilí by mohlo vést ke zlepšení situace a více dětí by mohlo vyrůst v rodinném prostředí.

10 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Pozn Poznámka

11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Archerová, C. Dítě v náhradní rodině. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-71785-78-4
- [2] Disman, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 1999
- [3] Disman, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2000
- [4] Hendl, J. Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1999
- [2] Matějka, Z. Dítě a rodina. Praha: SPN, 1992, 232 s. ISBN 80-04-25236-2
- [3] Matějka, Z. a kol. Náhradní rodinná péče. Praha: Portál, 1999, 183 s.
ISBN 80-7178-304-8
- [4] Matějka, Z., Dytrych, Z. Nevlastní rodiče a nevlastní děti. Praha: Grada, 1999.
143 s. ISBN 80-7169-897-0
- [5] Matějka, Z. a kol. Osvojení a pěstounská péče. Praha: Portál, 2002. 156 s.
ISBN 80-7178-637-3
- [6] Novotná, V., Mastný, J. Vybrané mezinárodní dokumenty v péči o rodinu a děti.
Praha: MPSV, 2000. 239 s. ISBN 80-85529-85-8
- [7] Novotná, V. a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Praha: Linde, 2000. 471 s.
ISBN 80-86131-72-6
- [8] Pracha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2001. 322 s.
ISBN 8071785792
- [9] Zezulová, D. Pěstounská péče a adopce. Praha: Portál, 2012. 200 s.
ISBN 978-80-262-0065-9
- [10] Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve
věcech mládeže a změnách některých zákonů
- [11] Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- [12] Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- [13] Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- [14] Zákon o státní sociální pomoci č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- [15] www.cuzp.cz/cs/onas/sp_sos.ph
- [16] <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/nrp-zakladni-informace-o-pestounske-peci-a-peci-porucnika.pdf>
- [17] <http://www.nicm.cz/pestounska-pece>
- [18] www.prss.nekde.cz/modules/news/article.php?storyid=78
- [19] <http://www.rozumacit.cz/nahradni-rodinna-pece>
- [20] http://cs.wikipedia.7val.com/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky

12 SEZNAM OBRÁZK

Obr. . 1 Rozd lení p stounské pé e

str. 19

13 SEZNAM TABULEK

Tab. . 1 Vý-e p ísp vku na úhradu pot eb dítě te

str. 34

14 SEZNAM P ÍLOH

P íloha P 1: SOS d tská vesni ka Chval ov

str. 72

P ÍLOHA P I: SOS D TSKÁ VESNÍ KA CHVAL OV

